

Mieke Smits & Marieke Willemen

Schrijfonderwijs en ICT. Hoe ziet dat er uit op een basisschool?

Portret van de Regenboogschool te Malden

In dit artikel wordt verslag gedaan van de schrijffactiviteiten van de combinatiegroep 5/6 van de Regenboogschool te Malden, een van de scholen die mee gaat werken aan het project Schrijven in de basisschool en ICT. Als eerste komt de visie van de Regenboogschool aan de orde. Daarna volgt een beschrijving van de schrijffactiviteiten in groep 5/6 met daarin aandacht voor de inzet van ICT. Tot slot wordt een paragraaf gewijd aan de inzet en het gebruik van ICT op de Regenboogschool. Schrijven wordt op de Regenboogschool gezien als een belangrijke ontwikkelingsgerichte en sociale activiteit. Het blijkt dat ICT al op verschillende manieren zinvol wordt ingezet tijdens het schrijven.

Onder de naam Schrijven in de basisschool en ICT is op de SLO in 2002 een project van start gegaan dat als uiteindelijk doel heeft een procesgerichte didactiek te ontwikkelen voor het schrijfonderwijs, waarin het gebruik van de Informatie- en Communicatie-Technologie (ICT) is geïntegreerd. Het jaar 2002 is vooral besteed aan het oriënteren op wat er aan taal en ICT wordt gedaan in Nederland en het buitenland. De eerste stap was gericht op het krijgen van een beeld van wat scholen op het gebied van taal en ICT nu doen. Er waren al wel enkele algemene beschrijvingen voorhanden van ICT-gebruik op basisscholen (onder andere via de onderwijsinspectie) maar er was weinig specifiek bekend over het gebruik van ICT in het taalonderwijs. Het boek *Op bezoek bij negen basisscholen* verschenen als eerste in de reeks 'Beeld van taal en ICT' van de SLO, biedt

De Regenboogschool te Malden werkt volgens de ideeën van de Franse pedagoog Célestin Freinet. Schrijven (tekstschrijven) is een belangrijke activiteit in het onderwijs op de Regenboogschool in Malden. Het team van schrijven op als een procesgerichte en sociale activiteit, waarbij alle onderdelen van schrijven (spelling, stellen en schrijfmotoriek) geïntegreerd aan de orde komen. Het schrijven van teksten vindt niet alleen plaats bij taal maar bij alle activiteiten. In die zin is schrijven een overkoepelende activiteit. Het team van de Regenboogschool is in het algemeen tevreden over het schrijfonderwijs. Wel zouden ze hun schrijfonderwijs graag in termen van samenhang explicieter verwoord willen hebben om de doorgaande lijn beter zichtbaar te maken. Profileren naar buiten en verantwoording van leerlijnen en gemaakte keuzes naar derden wordt dan gemakkelijker. Momenteel heeft de school ondersteuning vanuit Marant (onderwijs-begeleidingsdienst) voor het interactiever maken van de schrijffactiviteiten.

Opzet van het schrijfonderwijs

De procesgerichte aanpak houdt op de Regenboogschool onder andere in dat er veel aandacht is voor tussenproducten en de bespreking ervan. Het schrijfproces dat wordt gehanteerd is gemakkelijk terug te leiden tot het fasenmodel zoals dat is ontwikkeld door de SLO (Hoogeveen 1993).

inzicht in wat er gebeurt op negen basisscholen die als voorhoede scholen op het gebied van ICT gelden. Een tweede (interne) publicatie in de reeks 'Beeld van taal en ICT' *Verslag van de studiereis naar Finland* geeft een beeld van de ervaringen die de leden van het project Schrijven in de basisschool en ICT hebben opgedaan naar aanleiding van een studiereis naar Finland. Het jaar 2003 staat het project in het teken van het ontwikkelen van een schrijfdidactiek waarin het gebruik van ICT geïntegreerd is. Het ontwikkelen van de geïntegreerde schrijfdidactiek en ICT gebeurt in samenwerking met drie ontwikkelscholen in Den Haag, Dalfsen en Malden. Maar voor het echte ontwikkelwerk en het uitproberen gaat beginnen, is het schrijfonderwijs en de koppeling met ICT van de betreffende basisscholen onder de loep genomen en beschreven.

Fasenmodel bestaat uit:

Fase 1: Oriëntatie op de schrijfp opdracht

Fase 2: De schrijfp opdracht

Fase 3: Hulp tijdens het schrijven

Fase 4: Bespreken en herschrijven van de tekst

Fase 5: Verzorgen en publiceren van de tekst

Samenwerking met de SLO

De visie op schrijfonderwijs van de Regenboogschool sluit goed aan bij de visie op schrijfonderwijs van de projectgroep van de SLO. Na een aantal gesprekken werd besloten met elkaar te gaan samenwerken op basis van een win-win situatie. Gezamenlijk ontwikkelen van activiteiten in het kader van een geïntegreerde schrijfdidactiek en ICT, uitproberen op de school en weer bijschaven. Steeds in het oog houdend dat de activiteiten nauw aansluiten bij het eigen programma. Bewustwording en versterking van het eigen programma staan daarbij hoog in het vaandel. Een nauwkeurige beschrijving van de schrijfactiviteiten is dan een noodzakelijke eerste stap. Voor deze beschrijving is gebruik gemaakt van een observatielijst.

Beschrijving van de schrijfactiviteiten

Op de Regenboogschool krijgen de leerlingen al vroeg te maken met verschillende schrijfactiviteiten. Het schrijven van teksten is niet gebonden aan een bepaald tijdstip en ook niet alleen aan taal. Schrijven is een juist vakoverstijgende en vakdoorsnijdende activiteit. De activiteiten zijn te onderscheiden in:

- Verhalen schrijven
- Schrijven van prentenboeken
- Het werkplan
- Logboekje
- Studietaken
- Redactieteksten
- Samenvatten

De beschrijvingen en de illustraties van de activiteiten zijn gebaseerd op activiteiten zoals die worden uitgevoerd in groep 5/6.

1. Verhalen schrijven

Elke week schrijven alle leerlingen in groep 5 en 6 een verhaal. Het onderwerp kiezen de leerlingen zelf op basis van hun eigen ervaringen en wensen.

Iedereen heeft twee schriften, een kladschrift en

een netschrift. Het klad mag pas worden uitgewerkt in het net, als het verhaal individueel is doorgesproken met de leerkracht. De leerkracht let bij de bespreking op: inhoud (Wat bedoel je precies met die zin?), formulering (Hoe kun je dat ook anders zeggen?) en spelling (Kijk nog eens naar de afspraken die we al kennen en welke afspraak is hier van toepassing?)

Voorbeeldgesprek van de bespreking van een kladtekst, opgevangen tijdens het bezoek aan de Regenboogschool op 9 januari 2003.

Opmerkingen met betrekking tot de inhoud

Leerkracht merkt op dat er geen punten en komma's in de tekst staan.

Hoe weet je nu dat er een nieuwe zin begint? Lees de tekst eens hardop misschien weet je dan waar een punt komt.

Leerling leest tekst hardop..... en stopt.....

Leerkracht: Hé je stopt. Zou daar een punt moeten?

(dit patroon herhaalt zich een paar keer tot alle zinnen aan de orde zijn geweest.)

Opmerkingen met betrekking tot de formulering

Leerkracht vraagt: Je schrijft hier 'We deden heel veel oefeningen.... en toen..'. Hoe zou je die zin ook anders kunnen zeggen?

(Ook deze interventie herhaalt zich een paar keer.)

Opmerkingen met betrekking tot de spelling

Tot slot komt spelling aan de orde. Bij een fout gespeld woord vraagt de leerkracht aan de leerling: 'Welke afspraak hoort hierbij? Hoe schrijf je het woord dan?

Van een Engels en een Frans woord weet de leerkracht de spelling ook niet en samen zoeken ze de juiste schrijfwijze op in de respectievelijke woordenboeken.

Tijdens dit interactieproces maakt de leerkracht aantekeningen in het verhaal. De leerling verwerkt de aantekeningen en schrijft het verhaal in het net en maakt er een tekening bij.

Stad over twee
 Wat ik al weet weet!
 Hoeveel heb ik vaders, daar komt metk uit
 een. Een manijst inpaard een heet een stier,
 een vroogje! hoe heet een hoe. Een
 belyt hys hoe heet een belytje? ~~een hoe~~
 op de boerderij. Is een hoe 1 jaar is hoe
 een man we heet een vaders.
 prima! vroogje op n nieuw blad.
 2 wat eet een hoe? 3. Maarom
 2 hoe veel quiers? 3. met een vader en enige
 3 hoe veel mogen hylfjes? zijn en nietel hylfje?
 4 hoe veld reuker van quier? 0. waars vaders kuisen?
 5. hoeveel de vaders vaders? 1. waars vaders vaders?
 6 hoe komt na metk? 1. Wat heet een hoe?
 13 wat doe, koeven sin op n nieuw blad?

Verhaal in klad

De verhalen worden meestal met de hand geschreven. Sommige leerlingen mogen het verhaal op de computer uitwerken, uitprinten en in het netschrift plakken en er een tekening bijmaken.

Bespreking van de verhalen

Elke woensdag brengt een leerling een verhaal in in de groep. Dat kan het mooiste verhaal uit het kladschrift zijn, maar het kan ook een verhaal zijn waarover de leerling advies wil hebben van de klas.

Klassikaal worden aandachtspunten bepaald die op verschillende terreinen kunnen liggen: woorden mooier maken, andere woorden kiezen, spelling et cetera. Deze activiteit duurt in de regel 5 minuten.

Daarna gaan de leerlingen in groepen van 4 aan de hand van de aandachtspunten de gekozen tekst bekijken. Alle leerlingen bekijken dezelfde tekst met dezelfde vragen. In de groep wordt een gespreksleider aangewezen die ervoor zorgt dat de vragen aan de orde komen en dat iedereen aan de beurt komt. Tevens presenteert de gespreksleider wat er besproken is. Deze activiteit duurt 10 minuten.

Mijn verjaardag
Dinsdag 19 november 2002
 Vandaag had ik mijn verjaardag gevierd. Ik had veel cadeautjes gekregen zoals: een ketting, schriften van Anky van Grunsven stickers, vel van Anky van Grunsven. Van mijn oppas kreeg ik een magje met 10 gelpenen, een pakket met meer dan 100 stickers en ik heb nog veel meer gekregen. Van mijn papa en mama had ik een paardrijhoel en een paardrijles. Ik heb ook nog veel meer. Dus ik heb een hele fijne verjaardag gehad met veel, door cadeautjes en lekkere taart.

Verhaal in net

Daarna volgt de klassikale bespreking (duurt ongeveer 15 minuten)

- De schrijver van het verhaal leest de tekst voor.
- De op- en aanmerkingen uit de verschillende groepen komen aan de orde. De schrijver geeft zelf aan of hij wel of niet iets met de op- en aanmerkingen gaat doen.
- De schrijft verwerkt de wijzigingen en de tekst wordt verzorgd en klaargemaakt voor publicatie, inclusief de illustraties. De leerlingen kiezen zelf een techniek voor de illustratie (tekening, verf, linoleumsnede en dergelijke). De illustratie kan gemaakt worden tijdens de tekenles, de handenarbeidles of op een verloren moment.
- De definitieve tekst met illustratie wordt gekopieerd voor de hele klas.

Publicatie

Op gezette tijden worden de besproken teksten gebundeld.

In de weekverslagen die mee naar huis gaan krijgen deze verhalen regelmatig een plek.

Inzet van ICT

De computer wordt ingezet bij het schrijven van de tekst en wel in de laatste fase van het schrijfsproces, bij de verzorging van de tekst.

2. Schrijven van prentenboeken

Leerlingen mogen tussentijds werken aan een prentenboek. Het is geen verplichte activiteit. Maken leerlingen een boek dan wordt er ook aandacht aan besteed. Het verhaal wordt in de definitieve versie voorgelezen en besproken. De leerlingen verzinnen zelf een onderwerp. Meestal gebaseerd op eigen ervaringen.

De klassikale bespreking van het prentenboek

De schrijver van het prentenboek leest voor en de leerlingen stellen na afloop vragen aan de schrijver. De leerkracht neemt dezelfde rol aan als de leerlingen en vraagt om een beurt door de hand op te steken.

Observatie tijdens zo'n bespreking

Leerkracht wacht keurig haar beurt af. Zij stelt geen vraag maar maakt de leerlingen attent op het woordgebruik. Ze zegt dat het haar is opgevallen dat de schrijver geen gewone woorden gebruikt voor een handeling als lopen. Ze vraagt aan de leerlingen of hen dat ook is opgevallen.

Een leerling reageert hier op en zegt dat de schrijver in plaats van het woordje 'loopt', 'sloft' gebruikt. En in plaats van het woord 'boos' gebruikt de schrijver het woord 'snauwt'.

De leerkracht vraagt zich hardop af wat de schrijver met deze woorden precies wil zeggen.....

Inzet van ICT

De computer wordt eventueel gebruikt bij het uittypen van de teksten. Dus in de laatste fase van het schrijfproces, bij het verzorgen en publiceren

3. Het werkplan

De leerlingen vullen elke week werkplannen in. In de werkplannen staan alle verplichte activiteiten genoemd die zeker aan de orde moeten komen en facultatieve activiteiten. De facultatieve activiteiten zijn wel in grote lijnen benoemd maar de leerlingen zijn binnen het kader vrij om zelf iets te kiezen. Gedurende de week zijn er vaste momenten ingeroosterd om aan de verschillende activiteiten te werken.

Inzet ICT

Niet van toepassing.

4. Logboekje

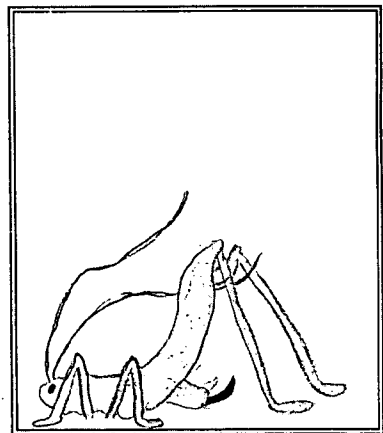
Een logboek is een individueel volgsysteem waarin alle activiteiten die een leerling onderneemt, worden opgetekend.

Leerlingen van groep 5/6/7/8/ hebben een logboekje dat voor alle groepen dezelfde opzet heeft. Per groep wordt er wel selectief mee omgegaan.

In het logboek komen:

- Afspraken die met de leerkracht gemaakt worden over de stof die aan de orde moet komen. Indien de afspraken goedgekeurd zijn dan schrijft de leerkracht die in het logboek.
- Alle teksten die geschreven zijn gedurende een bepaalde periode, worden in het logboek opgetekend.
- Boeken die kinderen gelezen hebben, komen in het logboek. Van een van de boeken maken de leerlingen een uitgebreid leesverslag, met daarin de algemene gegevens, een samenvatting en een beoordeling. Aantekeningen daarvan komen in het logboek.
- Topografie is een onderdeel dat door de leerlingen zelfstandig bestudeerd wordt. In het logboek wordt aangetekend wat er gedaan is.
- Studies die gemaakt worden in het kader van wereldoriëntatie. Er wordt onderscheid

Logboekje van: Marlon

Logboekje van Marlon

gemaakt tussen zelfstandige studietaken en 'klassikale' studietaken. Hierna, bij punt 5, gaan we uitgebreid in op deze studietaken. Deze studietaken zijn in het licht van het project *Schrijven in de basisschool en ICT* heel interessant.

5. Studietaken

- *De studietaak als zelfstandige opdracht*

Afhankelijk van het leerjaar maken leerlingen twee of drie studies per jaar over een onderwerp uit de wereldoriëntatie. De leerlingen kiezen zelf hun onderwerp. Daarnaast bestaat de mogelijkheid met een leerling uit een andere groep samen te werken. Als de leerlingen een onderwerp hebben dan maken ze een stappenplan. Ze kunnen ook het stappenplan dat in het logboekje staat gebruiken. Het stappenplan in het logboekje ziet er als volgt uit:

Stap 1: Wat ik al weet?

Stap 2: Wat wil ik weten?

Stap 3: Informatie verzamelen.

Stap 4: Maak er iets moois van.

De leerlingen beginnen met stap 1 en schrijven alles op wat ze weten in hun studieschrift (een kladschrift). Voor stap 2 bedenken de leerlingen wat ze willen weten door vragen te stellen en op te schrijven.

Na stap 2 wordt er een (verplicht) bespreekmoment ingelast. De eerste twee stappen worden in het net uitgewerkt en gepresenteerd aan de klas. De klas geeft eventueel nog adviezen die kunnen worden meegenomen bij stap 3.

Aan de hand van de vragen gaan ze informatie verzamelen. Dat is stap 3. Ze schrijven ook op hoe ze aan de informatie gekomen zijn. Ze gebruiken tevens de adviezen die ze tijdens de klassikale presentatie hebben gehad. Zodra alle vragen aan de orde zijn geweest en alles is doorgesproken met de leerkracht dan mogen de leerlingen naar stap 4: Maak er iets moois van. Voor deze stap mogen de leerlingen hun eigen presentatievorm kiezen. Dit hoeft niet per se een schriftelijke presentatie te zijn. Dit kan ook in de vorm van een toneelstukje of een poster. Ze presenteren vervolgens aan hun eigen klas de uitgewerkte studietaak. In het logboekje worden aantekeningen gemaakt over de studietaak op

basis van:

- de eigen ervaringen van de leerlingen die de studietaak gemaakt hebben
- het commentaar van de rest van de leerlingen op de studietaak
- het commentaar van de leerkracht.

- *Klassikale studietaken*

In het weekprogramma van de Regenboogschool is ongeveer anderhalf uur ingeruimd voor wereldoriëntatie activiteiten. Het is niet precies aan te geven hoeveel tijd er aan besteed wordt omdat er ook tijdens andere momenten (bijvoorbeeld tijdens de handenarbeidles) gewerkt kan worden aan onderdelen van de studietaak (bijvoorbeeld het bouwen van een sluis).

Het onderwerp voor deze studietaak wordt soms door de klas en soms door de leerkracht gekozen. De leerkracht zorgt ervoor dat de onderwerpen die op het programma staan ook aan de orde komen.

De stappen die gevolgd worden bij het uitvoeren van deze studietaak zijn dezelfde als bij de zelfstandig uit te voeren studietaak. De wijze van uitwerken gaat echter deels klassikaal en deels in groepen.

Stap 1: Als het onderwerp bepaald is, wordt tijdens stap 1 op het bord al aanwezige kennis verzameld.

Stap 2: De volgende stap is het stellen van vragen, een activiteit voor alle leerlingen. Ook die vragen worden op het bord geschreven.

Leerkrachtinterventie

Deze stap grijpt de leerkracht aan om met de leerlingen de vragen te bespreken en de volgorde te bepalen. Zijn er vragen die samengevoegd kunnen worden en hoe kunnen de vragen het beste geordend worden? Tijdens deze stap wijst de leerkracht de leerlingen erop dat ze deze aanpak ook kunnen gebruiken voor de studietaken die ze zelfstandig uitvoeren (transfer van procedurele kennis).

Stap 3: Als de vragen zijn vastgesteld worden ze verdeeld over groepen leerlingen. Elke groep gaat aan de slag met het verzamelen van informatie rondom de

vraag en schrijft er gezamenlijk een stuk (in het klad) over. De kladtekst wordt in de eigen groep samen met de leerkracht nog eens doorgesproken.

Extra hulp tijdens het zoeken van informatie

Gericht zoeken naar informatie vinden leerlingen van groep 5 vaak nog erg moeilijk. Daarvoor wordt dan de hulp van leerlingen uit groep 6 ingeroepen (stimuleren van coöperatief leren).

Stap 4: Wanneer de kladteksten zijn besproken worden alle teksten in het net

uitgewerkt en gereed gemaakt voor de presentatie.

De presentatie van de studietaak vindt plaats in de voorlaatste les die aan de betreffende studietaak besteed wordt. De laatste bijeenkomst gebruikt de leerkracht om rondom het gekozen onderwerp nog extra informatie aan te dragen. Daarbij in het achterhoofd houdend wat er in het betreffende leerjaar aan stof aan de orde moet komen. Leerlingen waarderen deze extra informatie en zonder uitzondering zijn ze zeer geïnteresseerd in de stof. Ze ervaren in hoge mate dat ze eigenaar zijn geworden van de stof.

Fasen in het schrijfproces	Stappenplan	ICT inzet tijdens schrijfactiviteiten
1. Oriëntatie op de schrijfofdracht	Onderwerp bepalen stap 1: Wat ik al weet stap 2: Wat ik wil weten? Vragen stellen over het gekozen onderwerp stap3: Informatie verzamelen	Tijdens het brainstormen rondom nieuw onderwerp wordt internet soms ingezet. Wat is er te vinden? Internet afzoeken met behulp van zoekprogramma's (*) via reservering
2. De schrijfofdracht		
3. Hulp tijdens het schrijven	Bespreking stappen 1 en 2 Aanvullen vragen	Computer als opslagruimte voor alle informatie die gevonden wordt rondom een onderwerp
4. Bespreken en herschrijven	Bespreking van de beschreven informatie, herschrijven van de tekst op basis van de aanwijzingen	
5. Verzorgen en publiceren/presenteren	stap 4: Maak er wat moois van	Tekstverwerking op de computer, m.n. gericht op: - lay-out - spellingcontrole Publicatie via: - eigen websites - schoolkrant of schoolwebsite - via e-mail

Vergelijking stappenplan en fasen in het schrijfproces.

Groep: Krekels Werkplan van leerling week 6 t/m 12

maandag			donderdag		
tijd	ik kies voor	mijn plan is	tijd	ik kies voor	mijn plan is
1 13.15	taaljournaal		1 13.15	taaljournaal	
2 13.45	<u>depro</u>		2 13.45	<u>schrijven</u>	
3 14.15	<u>tekst 1</u>	<u>klad</u>	3 14.15	<u>tekst 2</u>	

dinsdag			vrijdag		
tijd	ik kies voor	mijn plan is	tijd	ik kies voor	mijn plan is
1 13.15	taaljournaal		1	<u>studie</u>	
2 13.45	<u>studie</u>		2	<u>stapenplan op computer</u>	
3 14.15	<u>stapenplan op computer</u>		afspraken / opmerkingen		

woensdag		
tijd	ik kies voor	mijn plan is
1	<u>LEZEN</u>	

leerjaar 5	leerjaar 6
tekst klad <u>8</u>	tekst klad
tekst net <u>X</u>	tekst net
studio 2x <u>X</u>	studio 2x
expressie 3x <u>X</u>	topo
schrijven (donderdag 2) <u>X</u>	expressie 2x
	schrijven (vrijdag 2)

Voorbeeld van een weekverslag

In het logboekje wordt alles bijgehouden wat er aan activiteiten gedaan is en welk commentaar erop gegeven is.

Studietaken in andere situaties

De studietaken die de leerlingen (zelfstandig en klassikaal) maken worden ook wel gebruikt om in andere klassen over een bepaald onderwerp te gaan vertellen.

Opmerking van de leerkracht

Je komt altijd tijd te kort om alles goed te kunnen doen. Door ervaring leer je wel beter met je tijd om te gaan. Je krijgt op een gegeven moment heel goed in de gaten welke kinderen het zelf kunnen.

Inzet van ICT

Tijdens het werken aan de studietaken wordt op verschillende momenten tijdens het schrijfproces ICT gebruikt. Informatie verzamelen gebeurt via internet. Een probleem daarbij is dat er volgens de school geen goede zoekprogramma's zijn die kindgebruikersvriendelijk zijn. Momenteel maakt men veel gebruik van Kennisnet: taptoe en Schooltv weekjournaal. Het gericht zoeken van informatie is voor veel kinderen een moeilijke klus. Het team voert ook discussie over het eventueel beperken van internetgebruik. Nu hebben de leerlingen

onbeperkt toegang tot de informatie die internet biedt. Ook tot de informatie die niet voor hen bestemd/geschikt is. Voorlopig is besloten de toegang tot internet niet te beperken. In de omgeving buiten de school hebben kinderen vaak ook onbeperkt toegang tot internet. Een taak van de school is kinderen gericht te leren zoeken en zorgvuldig om te gaan met de informatie en de tijd die aan internetten wordt besteed.

Vergelijking stappenplan en fasen in het schrijfproces

In het stappenplan dat wordt gehanteerd tijdens het maken van een studietaak zijn de fasen van het schrijfproces gemakkelijk te herkennen. Door de fasen en de stappen naast elkaar te zetten en te koppelen aan de inzet van ICT krijgen we een beeld van het werken op de Regenboogschool. Vanuit dit beeld kunnen we gericht gaan werken aan het uitbreiden van ICT-gebruik.

6. Redactieteksten

In elke groep wordt een soort dagboek bijgehouden. Een leerling uit een bepaalde groep schrijft over de meest interessante gebeurtenissen (tenminste twee) van die dag. De tekst wordt eerst in het klad geschreven en daarna besproken met de leerkracht. Daarbij wordt gekeken naar de inhoud, de

formuleringen, de stijl en de spelling. Is de tekst doorgesproken dan mag de leerling naar eigen keuze de tekst uitwerken op papier of op de computer.

De leerkracht verzamelt en bundelt de teksten van de week tot een weekverslag. Het weekverslag gaat met de leerlingen mee naar huis.

Inzet van ICT

Tijdens de laatste fase, het verzorgen en publiceren, is het mogelijk gebruik te maken van ICT.

7. Samenvatten

Een schrijfactiviteit die niet onmiddellijk als schrijfactiviteit opvalt is het maken van vragen bij begrijpend lezen. De school gebruikt de methode 'Tekstverwerken'. De opdrachten die de leerlingen van groep 5 en 6 krijgen zijn vaak gericht op het maken van een samenvatting. Op deze manier leren kinderen informatie effectiever en efficiënter te lezen en te gebruiken voor het maken van hun studietaken.

Inzet van ICT

Niet van toepassing.

ICT op de Regenboogschool

Computers in elke klas

In elke groep (vanaf groep 1) zijn 4 à 5 computers beschikbaar.

In elke groep (vanaf groep 1) is tenminste 1 computer uitgerust met internet. In de groepen 6/7/8 zijn twee computers uitgerust met een internetverbinding.

Leren gebruiken van de computer

Op de Regenboogschool werken onderwijs-assistenten die ingezet worden om leerlingen computervaardigheden bij te brengen, voor zover van toepassing.

De vaardigheden waarover de leerlingen tenminste dienen te beschikken zijn:

- computer aanzetten en Word opstarten
- maken van een document
- opslaan van een document
- simpele tekstverwerkingsvaardigheden als knippen, plakken, onderstrepen en dergelijke.

Het leren omgaan en gebruiken van de computer wordt vanaf groep 3 actief gestimuleerd.

E-mail contacten

De leerlingen onderhouden vaak nog e-mail contacten met leerlingen die in de loop van de jaren verhuisd zijn naar een andere stad of land. Via die leerlingen komen ze dan ook in aanraking met de scholen die de kinderen bezoeken. Via de SLO is de Regenboogschool in contact gekomen met twee scholen in Finland. Daarmee wordt voorzichtig een e-mail correspondentie opgezet.

Bouwen van eigen websites

De Regenboogschool beschikt momenteel over een ICT-stagiaire die leerlingen helpt een eigen website te bouwen. Op twee manieren wordt aan websites gewerkt:

- opzetten van een informatieve website (schoolwebsite)
- opzetten van een eigen website waarop allerlei informatie gezet kan worden die in het kader van een studietaak wordt verzameld.

Tot slot

Schrijven neemt een centrale plaats in op de Regenboogschool. Schrijven heeft binnen het onderwijs van de Regenboogschool verschillende functies. Schrijven om van te leren, om te leren communiceren en om er plezier aan te beleven. Het ontwikkelen van het schrijverschap is duidelijk gekoppeld aan leerprocessen. Dat de school serieus en functioneel omgaat met de teksten van kinderen blijkt uit de hulp die tijdens het schrijven van de teksten geboden wordt en de manieren waarop teksten functioneel gemaakt worden. Kortom schrijven wordt op de Regenboogschool gezien als een belangrijke ontwikkelingsgerichte en sociale activiteit. Daarbij houden ze voor ogen dat zowel de vakkennis als de taalontwikkeling moeten groeien. ICT wordt al op verschillende manieren zinvol ingezet tijdens het schrijven. Vooral in de fasen van het informatie verzamelen, het verzorgen en publiceren heeft de computer een plek verworven. Dat de computer tijdens het informatie verzamelen (bij stap 3 van een studietaak) direct wordt gebruikt, duidt erop dat de computer als onderdeel van de leeromgeving gezien wordt en niet alleen als

tool. Met deze beschrijving in de hand kunnen we gaan werken aan de volgende stap. Hoe kan ICT meer dan nu geïntegreerd worden in het schrijfonderwijs? Een mooie taak voor de ontwikkelgroep. Rest ons nog de leerkrachten van de Regenboogschool en de leerlingen van groep 5/6 te bedanken voor hun gastvrijheid en enthousiasme. Vooral de leerlingen die ons hun materiaal te leen hebben gegeven willen we extra bedanken. Wordt vervolgd...

Literatuur

Hoogeveen, M. *Schrijven leren; Een leergang schrijven van teksten in de basisschool*. Diepteproject schrijfvaardigheid. Enschede, SLO, 1993.

SLO, *Beeld van taal en ICT. Op bezoek bij negen basisscholen*. Enschede, SLO, 2002.

SLO, *Beeld van taal en ICT. Verslag van de studiereis naar Finland*. Enschede, SLO, 2002 (interne publicatie).

(Zie tevens in de rubriek Aankondigingen *Signalement van Beeld van taal en ICT* elders in dit blad.)